

Ценообразуване на дакторните пазари. Пазар на труд

Публикувано от Simonsita на 02.02.2010, 21.58

Ценообразуване на факторните пазари. Пазар на труда

(икономика)

1. Характеристика на пазарите на икономически ресурси.
2. Факторен доход – трансферно възнаграждение и икономическа рента.
3. Търсене на икономически ресурси и теорията за пределната производителност.
4. Работна заплата и предлагане на труд.
5. Особености на индивидуалното и пазарното предлагане на труд.
6. Ценообразуване на пазара на труда и ролята на синдикатите.

Разбирането на механизма на ценообразуването на факторите на производство е от съществено значение, защото засяга такива важни проблеми като – разпределяне на ресурсите; минимизиране на разходите; разпределяне на доходите в обществото и социалната справедливост.

1. Характеристика на пазарите на икономически ресурси.

В основата си пазарите на факторите на производство са абсолютно идентични с продуктовите пазари. Теорията за търсенето и предлагането и пределният анализ се прилага и в двата случая. Но съществува и принципна разлика. При пазарите на стоки фирмите са продавачи, а домакинствата купувачи. На факторните пазари ролите се сменят. Домакинствата като собственици на основните ресурси ги предлагат, а фирмите са тези, които ги купуват.

А) особености на търсенето на икономически ресурси – търсенето на фактори на производство се характеризира с две основни особености:

- търсенето на ресурси е производно търсене. Факторите на производство не задоволяват пряко потребностите на потребителите. Те правят това косвено като произвеждат стоки и услуги. Ако тези стоки и услуги имат голямо търсене, то обект на голямо търсене ще бъдат и факторите, които ги произвеждат. В този именно смисъл търсенето на ресурси е производно, т.е. зависи от търсенето на благата, произведени с тяхна помощ.
- търсенето на ресурси е взаимозависимо - от технологична гледна точка във всеки производствен процес участват няколко фактора. Те се намират в отношение на взаимодопълняемост и взаимозаменяемост помежду си - от една страна факторите на производство винаги се използват в определена пропорция помежду си, а от друга страна един фактор може да се заменя с друг в дадено отношение. Тази взаимозависимост влияе и върху тяхното пазарно търсене.

Б) предлагане на икономически ресурси на производство – величината на общото предлагане в една страна зависи от приходните дадености, от размера и структурата на населението и от запаса на капитала. Поради това общото предлагане на фактори във всеки момент може да се разглежда като даденост/наличност/, размери, които не могат да се променят. Това обаче не означава, че предлагането на фактори е неизменно. В резултат на влияние на икономическите сили особено в дълъг период величината и структурата на фактическото предлагане е понятието мобилност. Мобилността на един фактор е неговата способност да се разпределя между различни сфери на използване при промяна на икономическите стимули. Факторите на производство имат различна мобилност. Тя е специфична за всеки фактор и зависи много от времевия период, както и от особеностите на всеки отделен ресурс. Напр капиталът в краткосрочен период в някои свои разновидности като работна сила, транспортни средства е силно мобилен, докато други видове капитал са немобилни в кратък период. Веднъж построени те не могат да се използват за цели, различни от проектираните.

В дълъг период обаче капитала е изключително мобилен, когато капиталните стоки се изнасят в резултат на натрупани амортизационни средства, капиталовото оборудване лесно може да бъде заменено с друго подобно, чрез средства от амортизационния фонд. Освен това в дълъг период фирмата може да смени дори своя предмет на дейност. Земята е физически най-немобилния

фактор от гледна точка на неговото местоположение. Но ако разгледаме земята като ресурс за производство в селското стопанство, то на един участък отглежданите култури могат да се сменят дори по няколко пъти в година. Това означава, че земята е най-мобилният в икономически смисъл ресурс.

2. Факторен доход – трансферно възнаграждение и икономическа рента.

На пазарите на съвършена конкуренция, цената на всеки фактор се образува от взаимодействието на търсенето и предлагането. Кривите на пазарното търсене и предлагане на фактори имат съответно отрицателен и положителен наклон така, както търсенето и предлагането на стоки. Означава цена, която изразява търсеното количество от даден фактор с предлаганото количество се нарича равновесна цена. На фигурата това са P_0 и P_1 . Граф.

От своя страна равновесната цена и съответно равновесното количество определят размера на дохода, който всеки фактор получава, т.н. факт доход. Той е равен на произведението от цената на фактора и неговото количество. Графично образуването на фактора доход е фигура $P_0E_0Q_0O$. Фактическия доход в голяма степен обуславя движението на факторите. От съществено значение за изясняване на фактическата мобилност е разделението на фактическия доход на две части: трансферен доход и икономическа рента.

Трансферния доход е паричната сума, която трябва да получава един фактор в текущото си приложение. Разликата между фактическия доход и трансферния доход се нарича икономическа рента. Концепцията за икономическа рента като излишък над трансферния доход е аналогична на концепцията за икономическа печалба като излишък над икономическите разходи. Граф.

В повечето случаи кривата на факторното предлагане е с положителен наклон / крива S_0 на фигурата/ и това предопределя едновременно наличието на трансферен доход /фигура AE_0Q_0O / и на икономическа рента DP_0E_0A . Но ако кривата на предлагането е съвършено еластична крива S_2 тогава целият факторен доход има характер на трансферен доход. В противоположния случай, когато кривата на предлагането е съвършено нееластична крива S_1 , тогава целият факторен доход е икономическа рента.

3. Търсене на икономически ресурси и теорията за пределната производителност.

За да се изясни пазарното търсене на един ресурс е необходимо да се разкрие първо механизмът, чрез който отделната фирма взема решение за вида и количеството на използваните ресурси. Този въпрос ще бъде разглеждан за пазарна структура тип съвършена конкуренция в кратък и дълъг период.

- Фирмено търсене на фактори в кратък период.

Производният характер на търсенето на ресурси показва, че степента на търсене на всеки ресурс зависи от два фактора. Цената на продукта, произвеждан с този ресурс и производството на самия ресурс. Теорията за пределната производителност е тази, която изяснява механизма на търсенето на даден ресурс. Тя свързва пределната производителност на ресурса и цената на продукта чрез категорията приход от пределния продукт. Според теорията за пределната производителност една фирма наема даден ресурс дотогава, докато прихода от пределния продукт на този фактор, т.е. MRP се изравни с пределния разход на този фактор MFC - $MRP = MFC$. При спазване на това условие за наемане на фактори фирмата максимизира общата си печалба.

Приходът от пределния продукт е допълнителен приход, получен от фирмата в резултат на нарастване на променливия фактор с единица при равни други условия. Следователно прихода от пределния продукт на труда ще бъде равен на произведението от пределния продукт на труда и пределните приходи, т.е. $MRPL = MPL.MR$.

MP_L – пределен продукт на труда

MR - пределните приходи

При съвършената конкуренция това равенство ще има вида $MRPL = MPL.P$, където P е цената на продукта. По аналогичен начин се определят и приходите от пределните продукти на капитала $MRP_K = MP_K.P$ и на земята $MRP_z = MP_z.P$

Съгласно закона за намаляващата пределна производителност на фирмите кривата на пределния продукт MP и средния продукт AP имат вида на фигурата: Граф.

При съвършена конкуренция динамиката на $MRPL$ ще следва динамиката на пределния продукт на труда MPL , т.е. и двете криви имат еднакъв наклон и форма. Това означава, че кривите $MRPL$, $ARPL$ – приход от средния продукт на труда от графика б се получават просто чрез пренасяне на кривите MPL , APL умножени с цената на продукта P . Единствената разлика е в мащаба и мярката използвана на оста y на двете графики. В първия случай продукта се измерва в натура, а във втория случай в левово изражение.

Предельния разход за променливия фактор MFC при съвършена конкуренция е равен на цената на този фактор. За фактора труд това е работната заплата на час $/w/$, за фактора капитал това са разходите по неговото наемане $/v/$, а за земята – рента $/r/$.

Правилото за изравняване на прихода от предельния продукт и предельните фактически разход води до максимизиране на фирмената печалба и следователно е правило за оптимално наемане на ресурси. Граф.

Ако MRPL надвишава WO /наляво от точка E на графиката/, тогава наемането на нови работници ще повишава в по-голяма степен общите приходи TR, отколкото общите разходи TC и по този начин ще води до нарастване на общата печалба.

Ако MRPL е под WO /надясно от точка E на графиката/ то намаляването на работниците ще съкращава разходите в по-голяма степен, отколкото приходите и ще минимизира загубите. Следователно оптималното равнище на заетост за една фирма ще бъде там, където приходът от предельния продукт на труда е равен на размера на PЗ, т.е. $MRPL = W$.

Кривата на търсенето на един ресурс ни показва количеството на ресурса, което се наема като функция от неговата цена при равни други условия. Изведеното условие за оптимално наемане на ресурси води до извода, че при един променлив фактор кривата на неговото търсене съвпада с низходящата част от кривата на прихода на предельния продукт MRP, която се намира под крива ARP. Граф.

Изведеното вече правило за наемане на фактори в кратък период важи и за кратък и за дълъг период. Това означава, че ако една фирма използва три фактора на производство труд, капитал и земя оптималното количество на всеки от тях ще бъде такова, че приходът от всяка единица фактор да е равен на разходите за него т.е. условието за равновесие в дълъг период може да се представи чрез следните три равенства.

$$MRPL=W \quad MRPK=v \quad MRPZ=r$$

Където MRPL MRPK MRPZ са съответно приходите от предельните продукти на труда, капитала и земята. А W, v, r са PЗ, наемната цена на капитала и наемната цена на земята.

Ако разделим всяко равенство на дясната му страна и обединим трите равенства в едно, ще получим условието за оптимално наемане на няколко фактора в дълъг период.

$$MRPL = MRPK = MRPZ = 1$$

С други думи в дълъг период една фирма оптимизира количеството наети фактори, водещо до максимална печалба само, когато отношението на прихода от пределния продукт на всеки фактор към цената на фактора е равно на единица.

Кривата на пазарното търсене е хоризонтална сума от фирменото търсене на всички фирми, използващи този ресурс. Графично представена кривата изглежда така:

4. Работна заплата и предлагане на труд.

Работната заплата е цената, плащана за използване на фактора труд. Тя може да приема различни форми – по време, на бройка, комисионна. Под работна заплата обикновено се разбира заплащането за единица време, час, седмица, месец. Има разлика между работна заплата и трудови доходи. Последните зависят както от размера на цената P , така и от времето за използване на фактора труд. Трябва да се разграничава номиналната от реалната работна заплата. Номиналната е паричното заплащане за единица време. Реалната работна заплата се измерва в стоките и услугите, които могат да се купят с номиналната работна заплата. Реалната работна заплата е равна на номиналната работна заплата върху равнището на цените. Основен фактор, определящ конкретното равнище на работна заплата и различията между отделните страни е производителността на труда. Ако се приеме за дадено общото предлагане на труд то величината на работната заплата ще зависи изцяло то търсенето. Високата производителност на труда повишава търсенето на труд и оттам равнището на работна заплата.

От своя страна производителността на труда зависи от наличието на капитал, от равнището на технологията, от качеството на труда, като съвкупност от знания и умения и от други фактори като – големина на пазара, ефективност на управлението, социалната политика и икономически климат.

Трудът е уникален фактор на производството. При него има съвпадение между носителя на фактора и неговия собственик. Поради това предлагането на факторната услуга труд изисква физическо присъствие на собственика на този фактор. По тази причина при разпределянето на труда в националната икономика, непаричните стимули имат много по-голямо значение, отколкото паричните стимули от вида: степен на удовлетворение; екипът, в който се работи; населеното място; социален статус на професията.

Въпреки всичко промените в работна заплата са сред най-важните фактори, определящи движението на работна заплата между различните отрасли и региони. На тази основа може да се изведе кривата на индивидуалното предлагане на труд. Тази крива има положителен наклон при ниски равнища на работна заплата и отрицателен наклон при високи равнища на работна заплата. Обяснението е, че при достигане на много високи нива на заплащане, хората започват да ценят повече свободното време и са готови дори да го “купуват”, като се отказват от определени трудови

доходи.Граф.

Кривата на пазарното предлагане се получава като хоризонтална сума от кривите на индивидуалното предлагане. Тя винаги има положителен наклон. Причината е, че ако при някакво високо равнище на работните заплати, някой се откаже от допълнителна работа, то друг вероятно ще се съгласи /винаги има луди/. Кривата на паз предлагане е следната:

5. Особенности на индивидуалното и пазарното предлагане на труд.

Ценообразуването на трудовия пазар ще бъде разгледано в условията на съвършена конкуренция без профсъюз /наличие на синдикати/ и с профсъюз.

- Трудов пазар при съвършена конкуренция без профсъюз.

Трудовият пазар при съвършена конкуренция се характеризира със следните особености.

- много фирми се конкурират при наемането на работници от дадена професия.
- много работници с идентични умения независимо един от друг, т.е. неорганизирано предлагат труда си.
- приемащи работната заплата са и двете страни – фирми и работници.

При такъв пазар т.е. при съвършена конкуренция на трудовия пазар равновесие се постига в пресечната точка на кривата на пазарното търсене и пазарното предлагане на труд. Граф.

Този пазар показва най-висока ефективност от гледна точка на максимално получената възвръщаемост от факторите на производство. Възвръщаемостта на труда е равна на икономическата рента. На графиката това е DNEW, а с DEMN е представена възвръщаемостта на факторите. При съвършена конкуренция сумата от двете възвръщаемости е най-голяма.

- Трудов пазар при наличие на профсъюз

Профсъюзът може да се разглежда като монопол от към страна на предлагането на труд. Равновесната точка на такъв пазар се определя в голяма степен от целите на профсъюза. Обикновено профсъюзите целят по-висока работна заплата, по-голяма от равновесието при изцяло конкурентен пазар. Резултатът е по-малко наети работници, при по-висока работна заплата. Ще се увеличи безработицата в тази професия. Кривата на предлагането на труд при наличие на профсъюз ще се модифицира и ще приеме вида WNS, това е показано на следната фигура.Граф.

Разбирането на механизма на ценообразуване на факторите на производство е ключ към разбиране и решаване на проблема с разпределението на доходите в обществото.

Ценообразуване на данни
Powered by

Bukvar.bg

Image not found

© 2010-2024